

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar

Ja

Onze referentie

2024-0000358151

Datum

19 augustus 2024

Opgesteld door

Samengewerkt met

Binnen BZK: DS en CZW

Bijlage(n)

2

Aan MBZK & SBZK
Van DGOBDR/D&B en DGDOO/DS

nota

Appreciatie literatuuronderzoek sociale media en
democratie

Aanleiding

Op 6 juli 2023 heeft de Tweede Kamer de motie Gündogan c.s. aangenomen, waarin de regering wordt verzocht voor het einde van 2023 te onderzoeken welke aspecten van sociale media bijdragen aan de risico's voor onze democratie met oog op anonimiteit.¹ N.a.v. deze motie hebben onderzoekers verbonden aan Wageningen Universiteit in opdracht van BZK een literatuuronderzoek uitgevoerd over sociale media, anonimiteit en de invloed daarvan op de democratie.

Geadviseerd besluit

Uw akkoord op het verzenden van het literatuuronderzoek en uw reactie daarop aan de Tweede Kamer, en een afschrift daarvan aan de Eerste Kamer.

Kern

Het hoofdonderwerp van deze literatuurscan en brief, anonimiteit online, raakt aan zowel digitalisering als grondrechten. Daarom wordt de brief verzonden door zowel MBZK als SBZK.

In de literatuurstudie, uitgezet door DGOBDR/DenB, stond de vraag centraal wat de empirische inzichten zijn over de impact van sociale media op de democratie, met een expliciete focus op anonimiteit. De belangrijkste bevindingen zijn:

- Veel onderzoek is in de VS uitgevoerd. Resultaten van buitenlands onderzoek zijn niet altijd één op één toepasbaar op de Nederlandse democratie. Ook verschillen platformen onderling.
- Er is nog veel onbekend over de impact van sociale media op de democratie, o.a. de verspreiding van haatdragende communicatie en de effecten van sociale media inhoud op (gevoelens van) polarisatie.
- Anonimiteit online heeft voor- en nadelen. Enerzijds garandeert anonimiteit het recht op privacy van de gebruiker. Daarbij is de drempel om online te participeren lager als je anoniem kan deelnemen. Anderzijds wijst meer recent onderzoek op de negatieve effecten van anonimiteit. Genoemd wordt dat anonimiteit in zijn algemeenheid niet zorgt voor meer beleefde gesprekken. Echter, gedrag van gebruikers wordt ook bepaald door aan andere kenmerken van een platform.

Appreciatie

¹ Zie bijlage

- Het kabinet herkent het beeld dat het onderzoek schetst over de positieve en negatieve effecten van sociale media op de democratie.
- Het kabinet herkent dat veel wetenschappelijk onderzoek over sociale media en democratie in de VS wordt gedaan. Daarom wordt verwezen naar de brede verkenning die MBZK recent heeft aangekondigd over de wijze waarop desinformatie de Nederlandse democratische rechtsstaat kan beïnvloeden.
- Anonimiteit online is nu al niet absoluut. Bij illegale of onrechtmatige content kunnen opsporingsdiensten bijvoorbeeld IP adressen achterhalen. Ook bevat de digitale dienstenverordening al maatregelen tegen illegale en schadelijke content.
- De resultaten geven geen aanleiding voor een verbod op online anonimiteit. Dit is in overeenstemming met de conclusies van de Adviescommissie Versterken Weerbaarheid Democratische Rechtsorde.²

Onze referentie
2024-0000358151

Datum
19 augustus 2024

Tweede deel motie

In het tweede deel van de motie vraagt de Kamer het kabinet, in het geval van aantoonbare risico's van anonimiteit, te onderzoeken welke technische mogelijkheden een oplossing zouden bieden met behoud van publieke waarden. In afwachting van de onderzoeksresultaten heeft het Platform voor de Informatiesamenleving (ECP) in opdracht van voormalige staatssecretaris van Koninkrijksrelaties en Digitalisering Alexandra van Huffelen aantal sessies begeleidingsethiek georganiseerd over het onderwerp 'online anonimiteit'. De sessies begeleidingsethiek maakten al deel uit van het programma van DGDOO/DS. De brief benoemt deze sessies en concludeert dat het partijen vrij staat om zelf te bepalen in welke mate anonimiteit een rol speelt binnen hun platformen en diensten. Daarbij dienen partijen grondrechten, zoals privacy en zelfbeschikking, en andere publieke waarden, zoals veiligheid, in acht te nemen.

Toelichting

Politieke context

De Kamer is geïnteresseerd in de uitkomsten van de literatuurstudie en heeft hier eerder Kamervragen over gesteld.³

Planning

I.v.m. de nodige afstemming heeft de verzending van de appreciatie vertraging opgelopen. Besloten is om de brief pas na het reces te verzenden door het nieuwe kabinet. Het uitstelbericht hierover is op 16-8-2024 aan de Kamer verzonden.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Motivering

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam
1	Kamerbrief Tweede Kamer aanbieding literatuurstudie

² Kamerstukken II, 2023-2024, 29 279, nr 823, bijlage 1.

³ Kamerstukken II, 2023-2024, 527

2	Afschrift brief Eerste Kamer
3	Literatuurscan sociale media en democratie

Onze referentie
2024-0000358151

Datum
19 augustus 2024